

Економіка

УДК: 331.5:314.7(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18157953>

**Механізм державного регулювання трудової міграції в умовах
післявоєнного відновлення економіки України**

Бикова Адель Леонідівна

к.е.н., доцент, завідувачка кафедри економіки та економічної безпеки,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, тел.: +380975080765, e-mail:
bykovaadel@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7290-9094>

Александрюк Ігор Вікторович

аспірант кафедри економіки та економічної безпеки, Університет митної справи
та фінансів, м. Дніпро, тел.: +380660774106, e-mail: zakeraswan@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-7912-5847>

Прийнято: 12.12.2025 | Опубліковано: 29.12.2025

Анотація. У статті досліджується механізм державного регулювання трудової міграції в контексті повоєнного економічного відновлення України з акцентом на його стратегічне значення для збереження людського капіталу, стабілізації ринку праці та забезпечення сталого економічного розвитку. Проаналізовано сучасні інструменти міграційної політики, зокрема законодавчо-нормативні засади, економічні стимули, заходи соціальної підтримки та технологічні інструменти, а також оцінено їх ефективність у подоланні ключових викликів, таких як «витік мізків», дефіцит робочої сили та регіональні диспропорції. Особливу увагу приділено обмеженням чинної політики, серед яких недостатній розвиток систем моніторингу, неповнота міжнародних угод,

неузгодженість інституційної взаємодії та прогалини в програмах соціальної й професійної реінтеграції. Обґрунтовано необхідність комплексних заходів, що поєднують правові гарантії, фінансові стимули, професійну перепідготовку, цифрові платформи та ініціативи регіонального розвитку з метою сприяння поверненню трудових мігрантів і забезпечення їх успішної реінтеграції. Наголошено на ролі сучасних інформаційних технологій у забезпеченні прозорої комунікації, аналітики ринку праці в реальному часі та доступу до можливостей працевлаштування, що підвищує мотивацію мігрантів до повернення та ефективної участі у вітчизняній економіці. Отримані результати свідчать, що добре структурована багаторівнева державна політика здатна підвищити адаптивність робочої сили, знизити соціальні ризики, пов'язані з міграцією, та посилити економічну стійкість. У статті запропоновано практичні рекомендації для органів державної влади щодо формування скоординованих стратегій управління міграцією, зокрема створення цільових програм підтримки, розширення можливостей професійного розвитку та впровадження інтегрованих систем моніторингу. Очікується, що реалізація цих заходів підвищить ефективність управління трудовою міграцією, зміцнить соціальну згуртованість і забезпечить збалансоване регіональне економічне зростання. Розглядаючи як макроекономічні, так і соціальні виміри трудової міграції, стаття поглиблює розуміння викликів і можливостей у контексті постконфліктного відновлення та слугує підґрунтям для доказового формування політики, спрямованої на максимізацію потенціалу мігрантів, що повертаються, за умови збереження стабільності ринку праці та довгострокової економічної сталості.

Ключові слова: трудова міграція, державне регулювання, ринок праці, повоєнне відновлення, повернення мігрантів, трудовий потенціал, міграційна політика, людський капітал.

Mechanism of state regulation of labor migration in the context of post-war reconstruction of the Ukrainian economy

Bykova Adel

PhD in Economics, Head of Department Economics and Economic Security,
University of Customs and Finance, Dnipro, tel.: +380975080765,
e-mail: bykovaadel@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7290-9094>

Aleksandriuk Ihor

Postgraduate Student at the Department of Economics and Economic Security,
University of Customs and Finance, Dnipro, tel.:+380660774106, e-mail:
zakeraswan@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7290-9094>

Annotation. The article investigates the mechanism of state regulation of labor migration in the context of post-war economic recovery in Ukraine, emphasizing its strategic importance for preserving human capital, stabilizing the labor market, and fostering sustainable economic development. The study analyzes current instruments of migration policy, including legislative frameworks, economic incentives, social support measures, and technological tools, and evaluates their effectiveness in addressing key challenges such as brain drain, labor shortages, and regional disparities. Special attention is paid to the limitations of existing policies, including insufficient monitoring systems, incomplete international agreements, inadequate institutional coordination, and gaps in social and professional reintegration programs. The research highlights the necessity of comprehensive measures that combine legal protections, financial incentives, professional retraining, digital platforms, and regional development initiatives to facilitate the return of migrant workers and ensure their successful reintegration. Moreover, the article underscores the role of modern

information technologies in providing transparent communication, real-time labor market analytics, and access to employment opportunities, which enhance migrants' motivation to return and contribute effectively to the domestic economy. The findings demonstrate that a well-structured, multi-level state policy can increase workforce adaptability, reduce the social risks associated with migration, and support economic resilience. The study provides practical recommendations for policymakers to develop coordinated strategies for migration management, including the creation of targeted support programs, expansion of professional development opportunities, and implementation of integrated monitoring systems. These measures are expected to improve the efficiency of labor migration management, strengthen social cohesion, and ensure balanced regional economic growth. By addressing both the macroeconomic and social dimensions of labor migration, the article contributes to a deeper understanding of the challenges and opportunities in post-conflict recovery contexts and serves as a foundation for evidence-based policy-making aimed at maximizing the potential of returning migrants while maintaining labor market stability and long-term economic sustainability.

Keywords: labor migration, state regulation, labor market, post-war recovery, migrant return, workforce potential, migration policy, human capital.

Постановка проблеми. Післявоєнне відновлення економіки України супроводжується суттєвими трансформаціями ринку праці, що зумовлені зміною масштабів та напрямів трудової міграції. Значна частина працездатного населення перемістилася за кордон у період воєнних дій, що спричинило дефіцит кваліфікованої робочої сили, зниження продуктивності й ускладнення реалізації стратегічних планів відбудови. Водночас трудова міграція має двоспрямований характер, оскільки поряд із відтоком працівників формується потенціал для повернення українців, накопичення людського капіталу за кордоном і залучення нових компетенцій у вітчизняну економіку. З огляду на це, постає науково-практична проблема розроблення й удосконалення механізму державного

регулювання трудової міграції, який би відповідав викликам післявоєнного відновлення економіки, сприяв збереженню та поверненню трудового потенціалу, а також забезпечував стійкий розвиток ринку праці України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд літератури показує, що різні аспекти державного регулювання ринку праці та трудової міграції в Україні були предметом численних досліджень. Зокрема, О. Єщенко та В. Михальчук висвітлюють особливості державного регулювання трудових відносин в Україні, зосереджуючи увагу на законодавчих і адміністративних механізмах захисту працівників [1]. Проблеми розбалансованості ринку праці та структурні диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили аналізують В. Близнюк та Л. Яценко [2]. Соціально-економічні аспекти регулювання ринку праці досліджує Л. Ладонько, підкреслюючи важливість поєднання економічних стимулів, професійного навчання та соціальної підтримки [3].

Науковці також наголошують на необхідності інтеграції аналітичних інструментів і систем моніторингу для прогнозування трудових потоків та оперативного реагування на зміни у структурі зайнятості [4]. Проблему безробіття та шляхи її подолання вивчають В. Підгірна, Л. Водянка та І. Лаврук, акцентуючи на низькій адаптивності державних механізмів до швидких соціально-економічних змін [5]. На державній політиці у сфері організації оплати праці зосереджуються Є. Талавіра, С. Пінчук та В. Черниш, підкреслюючи важливість поєднання стимулів і регулювання трудових відносин для підвищення ефективності використання трудового потенціалу [6].

Сучасні умови державного регулювання ринку праці в Україні аналізує Т. Мірошніченко, наголошуючи на викликах післявоєнного відновлення економіки та необхідності адаптації політики до нових соціально-економічних реалій [7]. Перспективи інтеграції України до Європейського Союзу (далі – ЄС) розглядає С. Мельниченко, вказуючи на потребу в модернізації національних механізмів регулювання та наближенні їх до європейських стандартів [8]. Вплив цифрової трансформації на організацію праці та управління зайнятістю

висвітлюють Н. Гражевська та А. Чигиринський [9]. На викликах цифрової епохи, зокрема гнучких формах зайнятості, дистанційній роботі та автоматизації, що створюють нові можливості й загрози для стабільності ринку праці, акцентує В. Круглов [10].

Попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених трудовій міграції та державному регулюванню міграційних процесів, низка аспектів цієї проблематики потребує подальшої наукової уваги. Зокрема, недостатньо дослідженими залишаються механізми державного регулювання трудової міграції саме в умовах післявоєнного відновлення економіки України, коли міграційні процеси набувають системного характеру й безпосередньо впливають на відтворення трудового потенціалу, структуру зайнятості та темпи економічного зростання. Обмежено висвітлено інституційні дисбаланси між потребами національного ринку праці й масштабами зовнішньої трудової міграції, а також відсутня цілісна концепція інтеграції міграційної політики в систему стратегічного планування соціально-економічного розвитку держави в післявоєнний період. Недостатньою є й увага до координації державних органів, цифрових інструментів управління міграційними потоками та механізмів повернення й реінтеграції трудових мігрантів у національну економіку.

Внесок цієї статті в подолання зазначених проблем полягає у формуванні комплексного підходу до обґрунтування механізму державного регулювання трудової міграції в умовах післявоєнного відновлення економіки України, що враховує взаємозв'язок демографічних, інституційних та економічних чинників. У роботі уточнено сутність і структурні елементи механізму державного регулювання трудової міграції з урахуванням викликів відновлювального періоду, обґрунтовано напрями посилення інституційної спроможності держави у сфері управління міграційними процесами та запропоновано підходи до інтеграції міграційної політики з політикою зайнятості, відновлення людського капіталу й економічної стійкості. Отримані результати можуть бути використані

при формуванні та вдосконаленні державної міграційної політики України в умовах повоєнної трансформації економіки.

Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексне дослідження механізму державного регулювання трудової міграції в умовах післявоєнного відновлення економіки України та обґрунтування напрямів його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- 1) проаналізувати сучасний стан та основні тенденції трудової міграції України в умовах післявоєнного відновлення економіки;
- 2) оцінити ефективність чинного механізму державного регулювання трудової міграції та виявити його основні проблеми й обмеження;
- 3) обґрунтувати напрями вдосконалення державної міграційної політики, спрямованої на повернення трудових мігрантів, збереження трудового потенціалу й стабілізацію ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання трудових відносин ґрунтується на взаємодії держави, роботодавців і працівників та спрямоване на встановлення мінімальних соціально-трудова стандартів, гарантування трудових прав і функціонування системи страхування на випадок безробіття, виконуючи стабілізаційну функцію на ринку праці [1, с. 80]. Водночас сучасний ринок праці функціонує як складна динамічна система, чутлива до впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, що формують ризики його розвитку; до зовнішніх належать макроекономічні та соціально-політичні впливи, тоді як внутрішні зумовлені законодавчими обмеженнями й інституційними проблемами сфери зайнятості [2, с. 216]. У цих умовах макроекономічне регулювання ринку праці є важливим інструментом узгодження економічних і соціальних інтересів, сприяючи формуванню гнучкої моделі зайнятості, здатної реагувати на структурні зміни в економіці [3, с. 81; 4, с. 3]. Зайнятість населення при цьому є важливим показником соціально-економічної стабільності, що поєднує участь у трудовій діяльності із задоволенням матеріальних потреб і самореалізацією особи [5, с. 68]. Відповідно, державне регулювання зайнятості

спрямоване на забезпечення продуктивної зайнятості та соціального захисту населення і реалізується через взаємодію органів публічної влади, суб'єктів соціального діалогу, професійних спілок і об'єднань роботодавців [6, с. 132; 7, с. 208].

Залучення різних суб'єктів державного регулювання, саморегулювання та учасників соціального діалогу відображається на основних економічних показниках, зокрема на рівні заробітної плати, яка демонструє стан і динаміку розвитку ринку праці. На рис. 1 відображено зміну середньої заробітної плати на одного штатного працівника, що дозволяє наочно простежити тенденції та коливання показника протягом 2010–2024 рр.

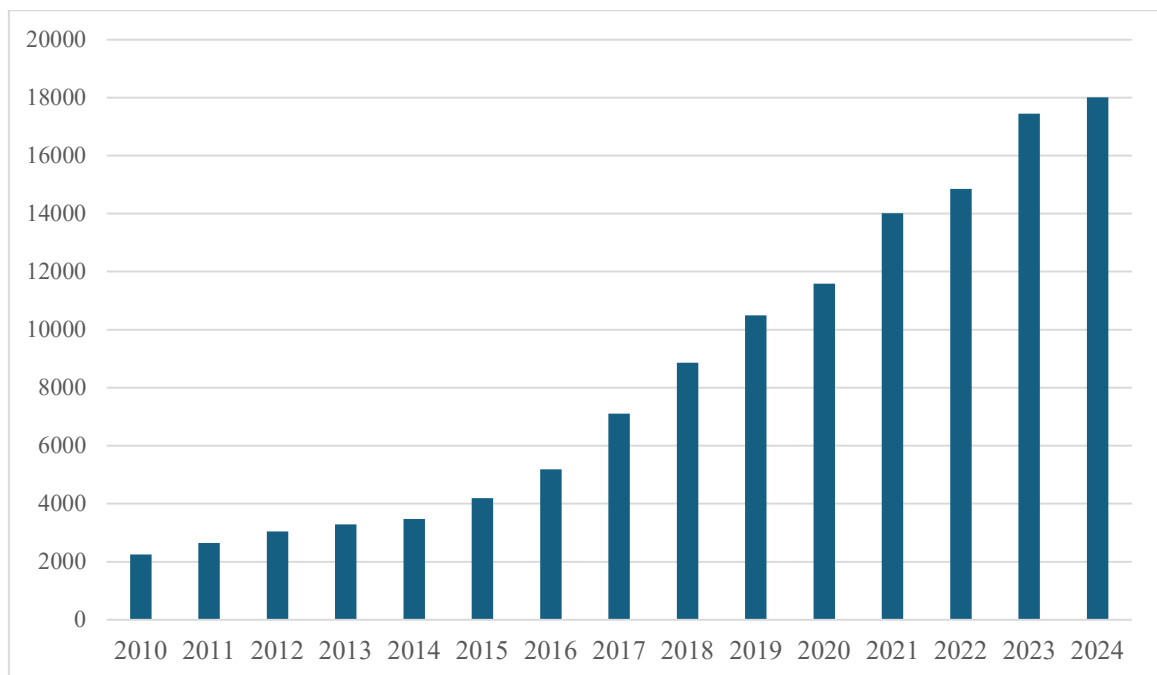

Рис. 1. Динаміка середньої заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника, грн

Джерело: створено автором на основі [11]

Рисунок 1 демонструє стійку тенденцію зростання показника протягом усього періоду. Пришвидшене збільшення спостерігається після 2015 року, що свідчить про активізацію розвитку та розширення масштабів відповідної діяльності. Тенденція має експоненційний характер: темпи зростання

посиллюються щороку, особливо помітно в період 2017–2024 років. Це відображає позитивні зміни в досліджуваній сфері та свідчить про потенціал подальшого зростання в майбутньому.

Динаміка заробітної плати відображає загальні тенденції економічної активності та здатність підприємств забезпечувати працівникам конкурентний рівень доходів. Однак для комплексного розуміння ситуації на ринку праці недостатньо аналізувати лише зміну оплати праці. Важливо також оцінити, як змінюється кількість осіб, що перебувають у статусі безробітних, адже саме це дає змогу визначити реальний баланс між попитом і пропозицією робочої сили (рис. 2).

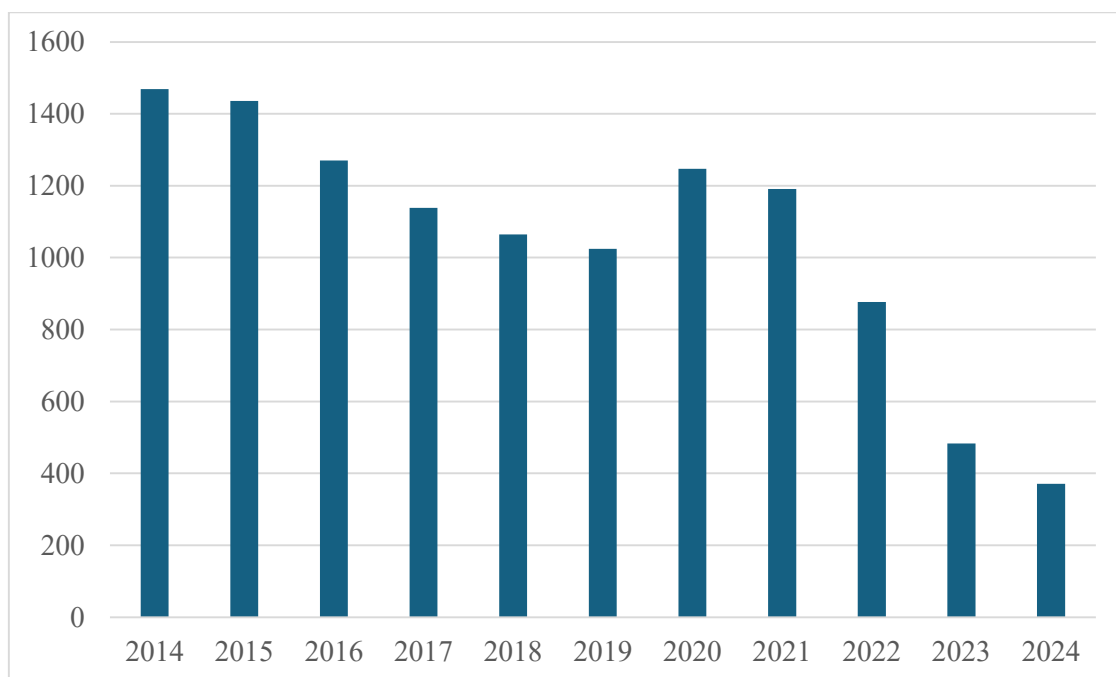

Рис. 2. Динаміка кількості зареєстрованих безробітних, тис. осіб

Джерело: створено автором на основі [11]

Дані свідчать про істотне скорочення кількості зареєстрованих безробітних у 2022–2024 роках, що пов'язано не лише зі змінами на ринку праці, а й із міграцією, мобілізацією та зниженням рівня реєстрації безробітних. Попри це, експерти прогнозують поступове відновлення ринку праці й зростання

зайнятості в середньостроковій перспективі. Водночас повернення до довоєнних демографічних показників потребуватиме набагато більше часу – принаймні кількох десятиліть.

Розвиток ринків праці в умовах глобалізації зумовлюється економічними, технологічними та соціальними чинниками й має особливе значення для України в контексті євроінтеграції [8, с. 86]. Трансформації проявляються у зміні структури зайнятості, зростанні мобільності капіталу, робочої сили та технологій, а також поширенні гнучких форм праці, зокрема дистанційної роботи та цифрових платформ.

Однією з ключових тенденцій є поляризація ринку праці: зростання попиту на висококваліфікованих фахівців супроводжується скороченням середньокваліфікованих робочих місць через автоматизацію та аутсорсинг, що поглиблює нерівність доходів і зайнятості [9, с. 56]. Технологічний прогрес, зокрема диджиталізація, розвиток ШІ та робототехніки, змінює вимоги до працівників, актуалізуючи потребу в цифрових навичках, креативності та безперервному навчанні протягом життя [10, с. 144].

Цифрова трансформація сприяє появі нових форм зайнятості, які поєднують гнучкість із підвищеними ризиками соціальної незахищеності, що зумовлює необхідність проактивної державної політики адаптації робочої сили. Важливим напрямом державного впливу залишається регулювання трудової міграції, спрямоване на захист прав мігрантів, контроль легальності працевлаштування та підтримку їх повернення й реінтеграції в національну економіку [12, с. 311].

Попри наявність законодавчих, адміністративних та інформаційних інструментів, ефективність міграційного регулювання обмежується відсутністю повного моніторингу міграційних потоків, неповним охопленням міжнародними угодами та слабкими механізмами реінтеграції, що сприяє нелегальній міграції, «відтоку мізків» і втраті людського капіталу [13, с. 277].

Нестабільність міжнародної економічної та політичної ситуації додатково ускладнює планування трудової міграції. Потоки робочої сили стають непередбачуваними, що підвищує ризики для мігрантів, знижує ефективність внутрішніх програм і посилює соціальне напруження в окремих регіонах.

Таблиця 1

**Основні інструменти державного регулювання трудової міграції та
їхня оцінка**

Інструмент	Мета / функції	Оцінка ефективності
Законодавство	Встановлення прав і гарантій мігрантів, регулювання праці та соціального захисту	Забезпечує правову основу, але реалізація обмежена відсутністю чіткої системи моніторингу й контролю
Міжнародні та двосторонні угоди	Врегулювання працевлаштування за кордоном, визнання освіти, трудового стажу	Дозволяють формально регулювати міграцію, проте охоплюють не всі країни й не завжди виконуються
Ліцензування агентств	Контроль каналів працевлаштування, запобігання нелегальній міграції	Формальна наявність механізмів контролю, високий ризик шахрайства й нелегальної діяльності
Інформаційно-роз'яснювальна робота	Надання інформації про легальні способи працевлаштування та ризики	Має потенціал, але охоплення обмежене, слабка комунікація з громадянами
Моніторинг та аналітика	Оцінка ринку праці, прогнозування потоків, стимулювання повернення	Існує концептуально, проте дані неповні й несистемні

Джерело: розроблено автором на основі [5–8]

Аналіз основних інструментів державного регулювання трудової міграції показує, що формальні механізми, такі як законодавство, міжнародні угоди, ліцензування агентств, інформаційна робота та моніторинг потоків мігрантів, створюють правову та організаційну основу для управління міграцією. Водночас

їхня ефективність обмежена низкою чинників. Так, чинне законодавство закріплює базові гарантії для трудових мігрантів, однак відсутність системного контролю й моніторингу знижує здатність реалізовувати ці права на практиці. Міжнародні угоди, хоча й покликані врегульовувати питання працевлаштування за кордоном, не охоплюють усього спектра країн-реципієнтів і часто виконуються фрагментарно. Подібна ситуація спостерігається й у сфері ліцензування агентств: формальна наявність механізмів контролю не гарантує їх ефективного застосування, що підвищує ризики шахрайства та поширення нелегальної зайнятості. Інформаційна робота з населенням потенційно здатна підвищувати рівень обізнаності громадян, проте її обмежене охоплення та слабка комунікація з цільовими групами зменшують вплив таких заходів. Водночас моніторинг і аналітичне забезпечення мають важливе концептуальне значення для формування державної політики, однак дефіцит актуальних і систематизованих даних істотно ускладнює ефективне планування та прогнозування розвитку ринку праці. Основні проблеми й обмеження механізму державного регулювання трудової міграції представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

**Основні проблеми та обмеження механізму державного регулювання
трудової міграції**

Проблема	Наслідки
Недостатній моніторинг та статистика	Неможливість оцінки реальної кількості мігрантів, труднощі в прогнозуванні ринку праці
Неповне охоплення міжнародними угодами	Втрата правового захисту та соціальних гарантій для мігрантів
Слабкий контроль агентств	Підвищення ризику шахрайства, нелегальної праці та експлуатації
Відсутність системи реінтеграції	Втрата потенційного людського капіталу, слабкий вплив на внутрішній ринок праці
Відсутність стимулів для гідних робочих місць	Відтік кваліфікованих кадрів, «відтік мізків», погіршення демографічної ситуації

Нестабільність міжнародної ситуації	Неможливість довгострокового планування, ризику для мігрантів, соціальне напруження
-------------------------------------	---

Джерело: розроблено автором на основі [6–9]

Аналіз цих проблем свідчить, що чинний механізм не відповідає сучасним викликам, особливо в умовах високої мобільності робочої сили та нестабільності глобальної економіки. Для підвищення ефективності державного регулювання необхідний комплексний підхід, що охоплює розвиток інституцій, створення постійного моніторингу, посилення контролю агентств посередників, упровадження систем реінтеграції, стимулювання внутрішніх робочих місць і підвищення правової та інформаційної обізнаності громадян.

Державна міграційна політика є одним із важливих інструментів управління трудовою міграцією й стабілізації ринку праці, оскільки вона впливає на збереження людського капіталу, розвиток економіки та соціальну стабільність країни. В умовах високої мобільності робочої сили й глобалізації економіки багато держав стикаються з проблемою «відтоку мізків» та демографічних викликів, що загрожують довгостроковій економічній стійкості [14, с. 533]. Для України ці проблеми є особливо актуальними, оскільки значна частка кваліфікованих працівників виїжджає за кордон у пошуках більш високих доходів, кращих умов праці та перспектив кар'єрного зростання. Унаслідок цього внутрішній ринок праці втрачає компетентних спеціалістів, що посилює дефіцит кадрів у критично важливих секторах економіки, таких як охорона здоров'я, освіта, промисловість та інформаційні технології. У цьому контексті державна політика має бути спрямована на створення умов, що стимулюють повернення трудових мігрантів, збереження трудового потенціалу та формування стабільного ринку праці.

Основою такої політики є комплексний підхід, що поєднує правове, економічне та соціальне стимулювання. Законодавчі механізми повинні гарантувати трудові права громадян, які повертаються, спрощувати процедури визнання їхнього досвіду та кваліфікацій, а також передбачати податкові

преференції для інтеграції на внутрішній ринок праці. Економічні стимули можуть реалізовуватися через гранти, субсидії або пільгові кредити для започаткування бізнесу чи працевлаштування в критично важливих секторах [15, с. 1357]. Вагомим компонентом є підтримка програм професійного навчання та перекваліфікації, що дозволяє мігрантам швидко адаптуватися до потреб внутрішнього ринку праці та підвищувати свою конкурентоспроможність. Соціальні стимули стосуються поліпшення умов праці, забезпечення соціальних гарантій, створення сприятливого середовища для розвитку кар'єри та підтримки сімейних цінностей, що знижує ризик повторної міграції.

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення міграційної політики є розвиток інституційної бази, яка забезпечує координацію між державними структурами, агентствами зайнятості та освітніми установами. Ефективна взаємодія між цими суб'єктами дозволяє більш точно оцінювати потреби ринку праці, прогнозувати міграційні потоки та розробляти програми повернення мігрантів з урахуванням їхньої професійної кваліфікації й регіональної специфіки. Також важливо запровадити централізовану систему моніторингу міграційних процесів, що забезпечує збір актуальних даних про кількість, структуру й професійні навички трудових мігрантів, їхню мотивацію та потреби. Ці дані можуть бути використані для формування стратегічних рішень у сфері ринку праці та розвитку економіки загалом [16, с. 520].

Цифровізація та використання сучасних інформаційних технологій є додатковим засобом стимулювання повернення мігрантів та збереження трудового потенціалу. Платформи онлайн-реєстрації, інформаційні портали й мобільні додатки дозволяють надавати оперативну інформацію про можливості працевлаштування, програми підтримки, навчальні курси та умови повернення. Це створює прозору систему комунікації між державою й громадянами, що сприяє підвищенню довіри та мотивації до повернення. Водночас цифрові технології дають змогу здійснювати аналіз ринку праці в режимі реального часу,

визначати критичні сфери потреби в кадрах та планувати професійне навчання з урахуванням майбутніх тенденцій.

Особливу увагу варто приділяти регіональному виміру політики. Відтоки населення з окремих регіонів можуть призводити до економічної диспропорції та соціального напруження. Запровадження регіональних програм стимулювання повернення мігрантів, забезпечення умов для працевлаштування й розвитку бізнесу на місцевому рівні сприяє більш збалансованому розвитку країни, зменшенню демографічних дисбалансів та підвищенню рівня зайнятості [17, с. 260].

Соціальні аспекти мають охоплювати підтримку родин, адаптаційні програми для мігрантів та їхніх дітей, заходи з психологічної адаптації та інтеграції в місцеві громади. Створення сприятливого соціального середовища зменшує ризик повторної міграції та підвищує ефективність використання повернутого трудового потенціалу. Напрями вдосконалення державної міграційної політики наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Напрями вдосконалення державної міграційної політики

Напрямок удосконалення	Основні заходи	Очікуваний ефект
Законодавче стимулювання	Спрощення процедур визнання кваліфікацій, податкові преференції, гарантії трудових прав	Полегшення інтеграції мігрантів у внутрішній ринок праці, захист прав
Економічне стимулювання	Гранти, субсидії, пільгові кредити, програми працевлаштування	Підвищення мотивації до повернення, збереження трудового потенціалу
Професійне навчання та перекваліфікація	Курси підвищення кваліфікації, програми перекваліфікації, стажування	Адаптація до потреб ринку праці, підвищення конкурентоспроможності

Напрямок удосконалення	Основні заходи	Очікуваний ефект
Інституційна координація	Співпраця державних органів, агентств зайнятості, освітніх установ	Точне прогнозування потреб ринку, ефективне планування повернення мігрантів
Цифровізація та інформаційна підтримка	Онлайн-платформи, портали, мобільні додатки	Прозора комунікація, підвищення обізнаності, швидке працевлаштування
Регіональні програми	Програми стимулювання працевлаштування та розвитку бізнесу в регіонах	Збалансований розвиток, зменшення демографічних дисбалансів
Соціальна інтеграція	Адаптаційні програми, підтримка сімей, психологічна адаптація	Підвищення стабільності повернення, зниження ризику повторної міграції

Джерело: розроблено автором

Узагальнено можна стверджувати, що комплексне поєднання законодавчих, економічних, соціальних та технологічних заходів створює умови для ефективного повернення трудових мігрантів, збереження трудового потенціалу й стабілізації ринку праці. Розвиток інституційної бази, цифровізація та регіональні програми забезпечують системність і узгодженість політики, підвищують довіру громадян до держави та стимулюють довгострокову інтеграцію мігрантів. Удосконалення державної міграційної політики в запропонованих напрямках є необхідною умовою для забезпечення соціально-економічної стабільності й розвитку країни.

Висновки. Отже, проведений аналіз сучасного стану й тенденцій трудової міграції України в умовах післявоєнного відновлення економіки засвідчив, що ринок праці функціонує в умовах підвищеної нестабільності та структурних трансформацій. Зростання рівня заробітної плати супроводжується скороченням кількості зареєстрованих безробітних, що пояснюється не лише економічним поживленням, а й масштабними міграційними процесами, демографічними зрушеннями та мобілізаційними чинниками. Глобалізація, цифровізація й

технологічні зміни поглиблюють поляризацію ринку праці, підвищують вимоги до кваліфікації робочої сили та посилюють міграційну мобільність населення, що створює додаткові виклики для збереження трудового потенціалу країни.

Оцінка ефективності чинного механізму державного регулювання трудової міграції показала, що, попри наявність розгалуженої системи інструментів (законодавство, міжнародні угоди, ліцензування агентств, інформаційно-роз'яснювальна діяльність, моніторинг), їхня практична результативність залишається обмеженою. До основних проблем належать фрагментарність статистичних даних, недостатній контроль за посередницькою діяльністю, неповне охоплення мігрантів міжнародно-правовими угодами та відсутність комплексної системи реінтеграції. Це знижує здатність держави ефективно впливати на міграційні потоки, прогнозувати потреби ринку праці та мінімізувати втрати людського капіталу.

Обґрунтовано, що вдосконалення державної міграційної політики має ґрунтуватися на комплексному підході, який поєднує законодавчі, економічні, соціальні та інституційно-технологічні заходи. Пріоритетними напрямками є створення системи постійного моніторингу міграційних процесів, посилення міжінституційної координації, розвиток програм реінтеграції трудових мігрантів, стимулювання створення гідних робочих місць та впровадження цифрових інструментів комунікації й аналізу ринку праці. Реалізація цих напрямів сприятиме поверненню мігрантів, збереженню трудового потенціалу та стабілізації ринку праці в контексті довгострокового соціально-економічного відновлення України.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом довгострокових наслідків трудової міграції для відтворення людського капіталу та структурних трансформацій ринку праці України в умовах післявоєнного розвитку. Доцільним є подальше дослідження ефективності окремих інструментів державної міграційної політики з використанням кількісних моделей оцінювання міграційних потоків, прогнозування міграційної поведінки

населення та аналізу регіональних диспропорцій трудової мобільності. Подальші наукові розвідки в цій сфері сприятимуть удосконаленню державної політики зайнятості та підвищенню ефективності використання трудового потенціалу України в умовах післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Єщенко О. Г., Михальчук В. М. Особливості державного регулювання трудових відносин в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 18. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.18.78>
2. Близнюк В. В., Яценко Л. М. Проблеми розбалансованості ринку праці України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 16. С. 215–221. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.28>
3. Ладонько Л. Соціально-економічні аспекти державного регулювання ринку праці в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 1–2 (290–291). С. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2022-1-2-290-291-79-87>
4. Ладонько Л. С., Калінько І. В., Філіпова Н. В. Аналіз ринку праці та забезпечення державного регулювання рівня зайнятості населення в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-07-01>
5. Підгірна В. С., Водянка Л. Д., Лаврук І. Г. Безробіття в Україні: актуальні проблеми і шляхи вирішення. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 68–71. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.5.68>
6. Талавіра Є. В., Пінчук С. С., Черниш В. В. Дослідження державної політики в системі організації оплати праці в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.51>
7. Мірошніченко Т. Державне регулювання ринку праці в сучасних умовах розвитку економіки. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9. С. 206–211. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-28>

8. Мельниченко С. Г. Огляд перспектив інтеграції України до Європейського Союзу. *Економіка та підприємництво в умовах сучасних викликів*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 01 лютого 2024 року). Житомир, 2024. С. 84–88. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15623/3/EPUSV_2024_540.pdf (дата звернення: 05.12.2025).

9. Гражевська Н. І., Чигиринський А. М. Цифрова трансформація економіки в умовах посилення глобальних ризиків і загроз. *Економіка та держава*. 2021. № 8. С. 53–57. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.8.53>

10. Круглов В. Державна політика трансформації ринку праці: виклики цифрової епохи. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 1 (7). С. 140–161. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-140-161](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-140-161)

11. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 05.12.2025).

12. Hrybinenko O., Bulatova O., Zakharova O. Evaluation Of Demographic Component Of Countries' Economic Security. *Business, Management and Economics Engineering*. 2020. Vol 18. № 2. P. 307–330. DOI: <https://doi.org/10.3846/jbem.2020.12309>

13. Hrybinenko O., Bulatova O., Zakharova O. Financial Indicators In The System Of Economic Security Of The World Countries. *Business and Management, 2020: proceedings of 11th International Scientific Conference (Vilnius, Lithuania, May 7–8, 2020)*. Vilnius, Lithuania, 2020. P. 273–281. DOI: <https://doi.org/10.3846/bm.2020.672>

14. Hapcieieva O., Martynenko V., Romanovska Yu., Chyrva H., Potapiuk I. Theoretical and methodological aspects of strategic management of economic security of the state in the conditions of the COVID-19: current problems and vectors of development. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022. Vol. 1. № 42. P. 529–536. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.1.42.2022.3753>

15. Hapieieva O., Sarychev V., Vykova A., Dziuba D. Pohorilyi O. Preserving Human Capital In Ukraine In Times Of War. *Econ. Aff.* 2023. Vol. 68. № 02. P. 1355–1360. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.2.2023.40>

16. Rasshyvalov D., Hapieieva O., Dergach A., Koshovyi B., Kuryliuk Y. Modern international economic relations in the context of political risks and global geo-economic factors. *Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias*. 2025. Vol. 4. Article 684. DOI: <https://doi.org/10.56294/sctconf2025684>

17. Грибіненко О. М. Міжнародна економічна безпека в контексті сталого розвитку: Монографія. Дніпро: Середняк Т. К., 2020. 434 с.